

References:

1. Momdzhyan K.H. *Socium. Obshchestvo. Istoriya.* – M.: Nauka, 1994. – S.230.
2. Marchenko T.A. *Potrebnost' kak social'noe yavlenie.* – M.: Vysshaya shkola, 1990. – S.14-18.
3. Parsons T. *O strukture social'nogo dejstviya.* – M.: Akademicheskij projekt, 2018 - S.428-429.
4. Shyuc A. *Smyslovaya struktura povsednevnogo mira.* – M.: Institut Fonda «Obshchestvennoe mnenie», 2003. – S.194.
5. Kasavin T.A., Shavelev S.P. *Analiz povsednevnosti.* – M.: Kanon, 2004. – S.15-19.
6. Giddens E. *Ustroenie obshchestva: Ocherk teorii strukturacii.* – 2-e izd. – M.: Akademicheskij Proekt, 2005. – S.116.
7. Abel's X. *Interakciya, identichnost', prezentaciya. Vvedenie v interpretativnuyu sociologiyu.* – SPb.: Aletejya, 2000. – S. 159.
8. ZHodele D. *Social'noe predstavlenie: fenomeny, koncept i teoriya // Social'naya psihologiya. 7-e izd. / Pod red. S. Moskovichi.* – SPb.: Piter, 2007. – S.372-394.
9. Hyubner K. *Filosofiya nauki i teologiya // Epistemologiya i filosofiya nauki.* – 2006. –Т.Х. – №4. – S.25.
10. Habermas YU. *Moral'noe soznanie i kommunikativnoe dejstvie.* – SPb.: Nauka, 2001. – S. 91-92.

FTAMP 11.25.33

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-8940.17>

Жандосова Ә.М.¹, Жандосова Ш.М.², Нуров М.М.^{3*}

¹ Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

² ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты

³ Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
(Алматы қ., Қазақстан)

ЕКІ КОРЕЯ МЕМЛЕКЕТТЕРІНІҢ БІРІГУ ЖОЛЫНДАҒЫ ПРЕЗИДЕНТТЕРІНІҢ РӨЛІ МЕН ҰСТАНҒАН САЯСАТЫ

Аңдатпа

Аталған мақалада екі Корей мемлекетінің бірігу жолындағы қарым-қатынасы, сондай-ақ, бөлінуден кейін елді басқарған президенттердің саясаты мен түрлі бағдарламалары қарастырылады. Авторлар корейаралық қатынастарды «ұзақ мерзімді қақтығыстар мен қысқа мерзімді ынтымақтастық тарихы» ретінде сипаттады. Сонымен қатар, Солтүстік пен Оңтүстіктің арасындағы партиялық қатынастардың тарихы, ұлттық қауымдастықтың қажеттілігі, интеграциялық ортаның қазіргі жағдайы және екі елдің бейбіт түрде бірігуі қалай жүзеге асатындығы зерттеледі.

Түйін сөздер: Корей түбегі, Біріккен Ұлттар Ұйымы, қырғи қабақ соғысы, 38-параллель, демилитаризацияланған аймақ.

Zhandossova A.M.¹, Zhandossova Sh.M.², Nurov M.M.^{3*}

¹ Al-Farabi Kazakh National University

² Institute for Philosophy, Political Science and Religion Studies CS MES RK

³ Abai Kazakh National Pedagogical University
(Almaty, Kazakhstan)

ROLE AND POLICIES OF PRESIDENTS IN THE UNION OF THE TWO KOREAN STATES

Abstract

This article examines the relationship of the two Korean states to unification, as well as the policies and various programs of the presidents who ruled the country after the separation. The authors characterized inter-Korean relations as «a history of long-term conflicts and short-term cooperation». The history of post-party relations between the North and the South is also studied, the need for a national community, the current state of the integration environment and how the peaceful reunification of the two countries will take place.

Key words: Korean Peninsula, United Nations, Cold War, 38th Parallel, Demilitarized Zone.

Жандосова Ә.М.¹, Жандосова Ш.М.², Нуров М.М.^{3*}

¹ *Казахский национальный университет имени аль-Фараби*

² *Институт философии, политологии и религиоведения КН МОН РК*

³ *Казахский национальный педагогический университет имени Абая
(г. Алматы, Казахстан)*

РОЛЬ И ПОЛИТИКА ПРЕЗИДЕНТОВ В ОБЪЕДИНЕНИИ ДВУХ КОРЕЙСКИХ ГОСУДАРСТВ

Аннотация

В данной статье рассматриваются отношения двух государств Кореи к объединению, а также политика и различные программы президентов, правивших страной после разделения. Авторы охарактеризовали межкорейские отношения как «историю долгосрочных конфликтов и краткосрочного сотрудничества». Также изучена история постпартийных отношений между Севером и Югом, проанализирована потребность в национальном сообществе, текущее состояние интеграционной среды и то, как произойдет мирное воссоединение двух стран.

Ключевые слова: Корейский полуостров, Организация Объединенных Наций, холодная война, 38-я параллель, демилитаризованная зона.

Кіріспе.

Корей түбегіндегі қазіргі мәселелерді қарастырмас бұрын, Кореяның бөлінуіне себеп болған негізгі тарихи оқиғаларға жүгіну қажет. Екінші дүниежүзілік соғыстың аяғында АҚШ экономикалық және саяси алыпқа, супер державаға айналды. Сонымен бірге, кеңестік блок АҚШ-қа бағытталған әлемдік тәртіпке қарсы тұру үшін бар күшін салды. Соғыстан кейін АҚШ шетелге жеті миллионнан астам әскер жіберді, сонымен қатар АҚШ әскери-теңіз күштері халықаралық суларды патрульдеуді өз мойнына алды; Американдық өнеркәсіп бүкіл әлемдік өндірістің 40%-ын өндірді және әлемдік экспорттың үштен бірін құрады, ал оның қазынасы әлемдік алтын қорларының үштен екісін құрады. Сонымен қатар, Батыс Еуропа соғыстан кейін американдық көмектің арқасында қалпына келді және бүгінгі күнге дейін американдық гегемонияның қолдауымен демократиялық және капиталистік жолмен дамуда.

Қырғи қабақ соғыс Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін Шығыс блок елдері (Кеңес Одағы басқаратын) және Батыс блок елдері (Америка Құрама Штаттары басқаратын) арасындағы идеологиялардың қақтығысынан басталды. Ол қырғи қабақ соғыс деп аталды, өйткені бұл ұрыс алаңдағы жалпы соғыс емес, либералды және либералдық емес идеологиялар арасындағы соғыс болды. Бұл Батыс капиталистік елдер мен коммунистік Шығыс елдері арасындағы Корей түбегі мен Индокытайдағы соғыстарды қоспағанда, қару қолданбай бір-біріне қарсы соғысқан қырғи-қабақ соғысы болды.

Корей түбегіне келетін болсақ, ол 1910 жылдан бастап екінші дүниежүзілік соғыстың соңына дейін жапон оккупациясында болды, Жапония соғыста жеңіліске ұшырап, Азия аумақтарынан шегінді, Ресей 38-ші параллельдің солтүстігінде Корей түбегін басып алды, ал АҚШ оңтүстігін басып алды. 1948-1949 жылдары АҚШ пен Кеңес Одағы Корей түбегінен өз әскерлерін шығарған кезде, «Ким Ир Сен бастаған коммунистік режим Кеңес Одағының солтүстігінде оның меценаты ретінде құрылды. Оңтүстігінде Ли Сын Ман басқарған коммунистік емес үкімет құрылды». Осылайша, Корей түбегінде екі түрлі Үкімет құрылды, біреуі 38-ші параллельдің солтүстігінде, екіншісі оңтүстігінде, екеуі де бүкіл Кореяның заңды үкіметі болуды талап етті. Сайып келгенде, екі Корея арасындағы шиеленіс түбекте соғыстың басталуына алып келді, Солтүстік Корея 1950 жылы 25 маусымда Сталиннің келісімімен Оңтүстік Кореяға басып кірді. Кеңес Одағы мен Қытай Солтүстік Кореяны қолдаған болса, БҰҰ-ға мүше 21 мемлекет Оңтүстік Кореяны қолдап, әскер жіберіп, барынша жақтасты. Соғыс үш жылға созылып, ешқандай мәміле жасалмағаннан кейін, 1953 жылы 27 шілдеде бітімге қол қойылып, корей демилитаризацияланған аймағы (DMZ) құрылды. Демилитаризацияланған екі жарым миль аймақ 38-ші параллель бойымен өтіп, Солтүстік және Оңтүстік Корея арасындағы бөлу сызығы ретінде белгіленді. Осы уақытқа дейін екі Корея арасында бірде-бір бейбіт келісімге қол қойылған жоқ, яғни екі Корея әлі де ресми түрде соғыс жағдайында.

Корей соғысынан бастап Солтүстік пен Оңтүстік мүлдем әр түрлі саяси және экономикалық даму жолымен жүрде [1].

АҚШ екі Корея мәселесін Біріккен Ұлттар Ұйымы арқылы шешуге тырысты, сол кезде Кеңес Одағы БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесіне бойкот жариялады. Қауіпсіздік кеңесі 1950 жылы 27 маусымда Солтүстік Кореяға қарсы соғыс қимылдарына дауыс берді, ал Кеңес Одағы veto құқығы бар бес мемлекеттің бірі ретінде бұл әрекеттерге veto қоя алмады, өйткені отырыста Кеңес делегаты болған жоқ. Дауыс беруден кейін БҰҰ Корея түбегіне солтүстікке қарсы тұруға көпұлтты күштер жіберді, нәтижесінде үш жылға созылған қарқынды соғыс болды.

Корея соғысы Түркия сияқты басқа елдердің сыртқы саясатына да әсер етті. АҚШ және Батыс Еуропа елдері 1949 жылы сәуірде құрылған НАТО-ға Түркияны қабылдау арқылы Кеңес Одағымен елеулі қақтығысқа барғысы келмеді. Алайда, БҰҰ мүше мемлекеттерді Оңтүстік Кореяға әскери көмек көрсетуге шақырған кезде, Түркия Оңтүстік Кореяға үш жаяу батальоннан, артиллериялық батальоннан және қолдау бөлімшелерінен тұратын 5000 әскерден тұратын бригада жіберіп, БҰҰ шақыруына жауап берген екінші ел болды. Түркияның соғысқа қосқан үлесі нәтижесінде НАТО мүшелерінің Түркия мүшелігінен бас тартуы мүмкін болмады. Нәтижесінде, Түркия 1951 жылы қыркүйекте НАТО-ға мүше болды.

Корей түбегіндегі шиеленіс тек аймақтық проблема ғана емес, бұл халықаралық проблема болып саналады. Екінші дүниежүзілік соғыс аяқталғанға дейін Корей түбегі жаһандық күн тәртібінде маңызды мәселе болған емес. Әлемдік державалар жаңа әлемдік тәртіпті құрумен, басқа елдерге идеологияларын енгізумен және Германия мен Жапония сияқты жеңілген алып елдермен күресумен айналысты. Мысалы, американдықтардың тек төрт пайызы Корей соғысына дейін Кореяның бар екенін білді. Алайда, қырғи қабақ соғыс күшейіп, Солтүстік Корея Оңтүстікке басып кіргенде, АҚШ коммунизмнің сөзсіз қауіптілігі мен Корей түбегінің стратегиялық маңыздылығын түсінді.

Қазіргі таңда бұл мәселе жаһандық күн тәртібінде өз маңыздылығын сақтап отырған проблема, бұған дәлел ретінде алып мемлекеттердің Корей түбегіндегі мүдделері мен қызығушылығынан қарап айтсақ болады [2].

Әдістеме.

Мақалада екі Корей мемлекетінің бірігу жолындағы қарым-қатынасын, әсіресе елді басқарған президенттерінің рөлі мен саясатын сараптау мақсатында тарихи, жүйелік және салыстырмалы талдау әдістері қолданылып отыр.

Нәтижелерді талдау.

Оңтүстік Кореяның екі Кореяның бірігуіне көзқарасы.

Кореяның бірігуі Оңтүстік Кореяның бағыты мен саясатына байланысты. Сеулдың саясаты – бұл Оңтүстіктің бірігу туралы көзқарасының және ұлт оны ұстануға тырысатын әдістердің көрінісі. 1948 жылы Корея үкіметі құрылғаннан бастап, Оңтүстік Кореяның бірігу саясатын қалыптастыру және орындау міндеті соңғы алты онжылдықта Оңтүстік Кореяның он президентіне жүктелді. Кезекті президенттер оның құзыретті беделіне сүйене отырып, бірігу туралы белсенді көзқарасты сақтап келеді. Алайда әр президенттің бірігу туралы жоспары алуан түрлі сипатта болды.

Ли Сын Ман

Оңтүстік Кореяның бірінші президенті Ли Сын Ман елді соғыссыз, бейбіт түрде біріктіруді қалап, Оңтүстік Корей Үкіметін басқарушы үкімет ретінде сақтап қалғысы келді. Алайда, Солтүстік Кореямен келіссөздер сайып келгенде біртұтас коммунистік Корея құруға бағытталғандықтан, мұндай келіссөздерге жол берілмеді. Нәтижесінде Ли әкімшілігі Корея үкіметі бірігудің жалғыз заңды агенті деген ұстанымға келді. Алайда, әскери күшпен бірігуді алға тартқан «солтүстікке қарай бірігу теориясын» ұсына отырып, президент Ли Солтүстікке «өзара келісімдерге негізделген бейбіт бірігуді» ресми түрде жалғастыра берді.

Чан Мён үкіметі билікке келгеннен бастап Кореяның бірігуі либералды демократия мен нарықтық экономикаға негізделген жалпы сайлау арқылы жүзеге асырылуы керек деген пікірде болды. Ли Сынман Үкіметі сонымен бірге либералды демократия мен нарықтық экономикаға негізделген унитарлық мемлекет құруға ұмтылды, алайда «қарулы күштерді пайдалану» арқылы біріктіруді де қарастырды.

Пак Чон Хи

1960 жылғы 16 мамырдағы төңкеріспен қызметке кіріскен Президент Пак Чон Хи 16 жыл ішінде (1963 жылдан 1979 жылға дейін) Оңтүстік Кореяның 5-ші және 9-шы президенттік мерзімдерін

камтып, анти-коммунизмді «ең алдымен ұлттық саясат» және «құрылыстан кейінгі біріктіру теориясын» Солтүстік Кореяға қатысты күн тәртібінің негізі ретінде анықтады. Президент Пак Чжон Хи 8.15 декларациясын ұсынды: «бейбіт бірлестіктің негізін құру әдістері» бұдан былай біріктіру үшін іргетас құру Пак Чжон Хи Үкіметі үшін дипломатиялық басшылық болды. Алайда, Пак өз қызметінде қауіпсіздікке бағытталған анти-коммунистік мемлекеттің әлеуетін арттыруға көп көңіл бөлді, сондықтан нақты біріктіру әрекеттері салыстырмалы түрде назардан тыс қалды.

Чон Ду Хван

Чон Ду Хван 1979 жылы президент Пак қайтыс болғаннан кейін және Үкіметтің кенеттен биліктен шеттетілуінен кейін Президент лауазымына орналасуға мүмкіндік алды. Ол бұл қызметті Оңтүстік Кореяның 11-ші және 12-ші президенттік мерзімінде атқарды (1980 жылдан 1988 жылға дейін) және 1982 жылы «Корей Халықтық үйлесім демократиясын қайта біріктіру бағдарламасын» ұсынды. Осы бағдарлама аясында Оңтүстік Корея үкіметі ұлттық өзін-өзі анықтау қағидаты негізінде біріккен Конституцияны қабылдауды және барлық корейлердің біртұтас демократиялық Корея Республикасын құру ниетін көрсететін демократиялық рәсімдер мен әдістерді қолдана отырып, Солтүстік пен Оңтүстік арасында бірлескен жалпы сайлау өткізуді ұсынды. Бұл маңызды бағдарлама болды, өйткені Сеул бұрынғыдан гөрі әлдеқайда нақты және ұйымдастырылған бірлестік бағдарламасын ұсынды. Осы ұсынысқа сүйене отырып, Чон әкімшілігі ұлттық бірлік үшін 20 тармақтан тұратын егжей-тегжейлі пилоттық жобаларды ұсынды. Алайда аталмыш бағдарлама мен жоспарлар да жүзеге аспады.

Ро Дэ У

Қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейінгі жаһандық өтпелі кезең аясында Президент Ро Дэ У Корея Республикасының 13-ші президенттік мерзімі ішінде қызмет атқарды. 1988 жылы «Ұлттық өзін-өзі құрметтеу, бірігу және өркендеу туралы арнайы декларацияда» (7 шілдедегі декларация) ол екі Кореяға барлық кедергілерді жоюды және барлық салада пікір алмасуды бастауды ұсынды. Сонымен қатар, декларацияға сәйкес ол социалистік мемлекеттермен дипломатиялық байланыс орнату арқылы сыртқы қатынастарды жақсартты және «корей ұлттық қауымдастығын біріктіру жоспары» арқылы корейаралық қатынастарда өзгерістерге қол жеткізуге атсалысты. Аталмыш декларация аясында Пхеньянның негізгі одақтастары болған Ресеймен (1990) және Қытаймен (1992) ресми дипломатиялық қатынастар орнатты [3].

Ким Дэ Джун

1993 жылы Корея Республикасының президенті қызметіне Ким Дэ Джун кірісіп, Корей ұлттық қоғамдастығын біріктіру жоспарын ұсынды және 1994 жылы үш кезеңді «Ұлттық қоғамдастықты біріктіру жоспарын» жариялап, корейаралық қатынастарды өзгертуге тырысты. Бұл жоспардың үш кезеңі-корейаралық татуласу және ынтымақтастық; корей Конфедерациясы; біртұтас этникалық топтан, жүйеден, мемлекеттен және Үкіметтен тұратын біртұтас Корея құрудан тұрды. 1994 жылдан бастап Оңтүстік Кореяны біріктіру саясаты прогрессивті және бейбіт жолмен бірігуге бағытталған. Бұл саясат «ұлттық қауымдастыққа қатысты біріктіру жоспарларына» негізделген және функционализмнің прогрессивті тәсілін көрсетеді. Олар Солтүстік Корея режимін ашу, Солтүстік Корея экономикасын қалпына келтіру, корейаралық алмасу және ынтымақтастық арқылы Солтүстік-Оңтүстік экономикалық қоғамдастығын құру, сондай-ақ түбекте бейбітшілікті институционализациялау сияқты реформаларға бағытталған. Осы уақытқа дейін Сеул бейбіт бірлестікке қол жеткізудің бірнеше тәсілдерін қабылдады. Біріншіден, оңтүстік корейлықтар бірігуге ұмтылды, өйткені олар корей қоғамдастығында біртектілік пен жақындықтың қажеттілігін мойындады. Олар корейлер жалпыадамзаттық құндылықтарды, сондай-ақ әлеуметтік нормаларды құрметтейтін еркін демократия жолында бірігуге ұмтылуы керек деп түсіндірді. Бұл тәсіл бейбіт бірлестік кезең-кезеңімен және прогрессивті процесті қажет ететінін түсінуге негізделді.

Алайда, 1994 жылы Ким Ир Сеннің кенеттен қайтыс болуы корейаралық қарым-қатынастың құлдырауына алып келді, сонымен қатар үш кезеңнен тұратын жоспардың жүзеге аспауына алып келді.

Бұл жоспар бірлестікке бір түнде қол жеткізу мүмкін емес екенін көрсетті, сондықтан Кореяны біртұтас ұлттық қоғамдастық құрып, оны біртіндеп жүргізу керектігін көрсетті. Бұл тұрғыда Кореяның бірігуінің алғышарты ретінде алдымен конфедерацияны құру идеясы көзделді. Бірінші кезеңнің мақсаты татуласу және ынтымақтастық болды. Бұл арқылы екі Корея арасындағы дұшпандық пен сенімсіздікті азайту мақсатында өзара ынтымақтастықтың мүмкіндіктерін іздеу болды. Корея Конфедерациясының екінші кезеңі алдыңғы кезеңде құрылған өзара сенімге

негізделген корейаралық алмасулар мен ынтымақтастықты жеделдетуге және институционализациялауға арналған жоспарлар болды. Қорытынды кезеңнің мақсаты алдыңғы кезеңде қабылданған біртұтас Конституция негізінде Солтүстік пен Оңтүстік арасында бірлескен либералды жалпы сайлау өткізу арқылы бірыңғай ұлттық жиналыс ұйымдастыру арқылы біртұтас этникалық тобы, жүйесі және үкіметі бар біртұтас Корей мемлекетін құру болды.

Дегенмен, бұл жоспар солтүстіктен қолдау таппады. «Родонг Синмун» атты Солтүстік Кореяның ресми газеті, жоспар іс жүзінде шындыққа жанаспайтын утопия екендігін айтып, оны қарастырудың тым пайдасыз дүние екендігі туралы мәлімдеме жасалып, екі елдің арасын қайтадан алшақтатып алды. Өкінішке орай, Ким Ир Сен қайтыс болғаннан кейін көп ұзамай, корейаралық қатынастар күрт нашарлаған кезде, «Ұлттық қауымдастықтарды біріктіру жоспары» қабылданды. Алайда, бұл жоспар ешқандай нәтиже алып келген жоқ.

1998 жылы Ким Дэ Чжун әкімшілігі Сеулдің бір жақты саясаты Солтүстік Кореяны күшпен қосу идеясынан бас тартып, ынтымақтастық бағытында бірігуі туралы үндеу жасады. 15-ші Президенттік кезеңінде Оңтүстік Кореяны басқарған Ким Дэ Чжун солтүстікте тұрақты экономика құрып, барлық салада дамуды қолдайтын саясатқа берік болды. Солтүстік Кореяға қатысты мұндай саясат жақындасу арқылы өзгерісті көздеді және Солтүстік Корея үкіметі тарапынан қолдау тапты. Тез арада бірігуге ұмтылудың орнына, Ким әкімшілігі бейбіт бірлестіктің негізін құруға және корейаралық саясатты қауіпсіздікке, татуласуға және ынтымақтастыққа ықпал ете отырып, біріктіруге бағытталған саясатқа бағыттауға баса назар аударды. Осындай күш-жігердің арқасында корейаралық алмасулар мен ынтымақтастық кеңейіп, шиеленіс азайды. Алайда, бұл саясат Солтүстік Кореяның ядролық дамуына және оның әскери мәселелерді талқылаудан бас тартуына байланысты бейбіт қатар өмір сүруді институционализациялай алмады.

Но Му Хен

Президент Кимнен кейін қызметке кіріскен Президент Но Му Хен Ким әкімшілігінің Солтүстік Корея саясатына негізделген «бейбітшілік пен өркендеу саясатын» жасады. Президент Ро сонымен қатар өзінің күн тәртібін түбеге берік бейбітшілік үшін негіз қалауға бағыттады. Ол әр тараптың бастамасы қағидатына негізделген диалог, өзара сенім мен өзара түсіністік, халықаралық ынтымақтастық және ұлттық ынтымақтастық негізінде саясатты жүзеге асыру арқылы мәселелерді шешуге тырысып, солтүстікті өзгертуге тырысты. Алайда, Солтүстік Кореяның алғашқы ядролық сынағы бұл саясаттың келешегін бұлдыратты.

Ли Мен Бак

Алайда, 2008 жылы Ли Мен Бактың инаугурациясымен жаңа саяси тенденция Жаңа Солтүстік Корея саясаты келді. Бірін-бірі алмастырған үкіметтердің Солтүстік Кореяға деген саясатының жинақталған тәжірибесіне сүйене отырып, Ли әкімшілігі Корея Республикасының прагматизмі мен өзіндік ерекшелігін баса көрсете отырып, «бірге өмір сүру және бірлесіп өркендеу саясатын» ұсынды. Бұл саясат алғаш рет 2008 жылы министрлер жиналысында жарияланды.

«Солтүстік Корея саясатының бірге өмір сүруі мен бірлесіп өркендеуінің» көрінісі: біріншіден, түбекті денуклеаризациялайтын, әскери сенімді нығайтатын және екі Корея арасындағы шиеленісті төмендететін «бейбіт қауымдастық» құру болды; екіншіден, Солтүстік Кореяның дамуына және оның халықаралық қоғамдастыққа қатысуына көмектесетін және екі Кореяға да пайда әкелетін экономикалық ынтымақтастықты көздейтін «экономикалық қауымдастық» құру көзделді; үшіншіден, Солтүстік пен Оңтүстіктің гуманитарлық мәселелерін шешу және барлық 70 миллионды құрайтын Корей халқының өмір сүру сапасын жақсарту үшін нақты іс-шаралар жоспарын ойластыру болды. Ли әкімшілігі Солтүстікке жан басына шаққандағы ұлттық табысын 10 жыл ішінде 3000 долларға дейін арттыруға көмектесетін «ядролық емес» бағдарламасын ұсынды. Бұл жоспар ядролық қарудан бас тартуымен ерекшеленеді; оның орнына Солтүстіктің экономикалық дамуын, оның ішінде капиталистік халықаралық қауымдастыққа қатысуды көздейтін, Солтүстіктің АҚШ пен Жапониямен дипломатиялық қатынастарын қалыптастыруды қолдайтын жоспар болды. Басқаша айтқанда, Сеул Пхеньянға қалыпты мемлекет болуы үшін көмек ұсынуға тырысты. Бұл жоспардың жүзеге асып, сәтті болуы үшін алдымен Солтүстік Корея ядролық қарудан бас тартып, басқа мемлекеттерге ашылуы тиіс еді.

Сеулдің Солтүстік Корея саясатының жетістігі Пхеньяның позициясы мен реакциясына да байланысты. Ескі корейлік мақалда айтылғандай «сізде моншақтар көп болса да, құнды бұйым жасау үшін оларды бірге байлап қою керек». Бұл дегеніміз, Оңтүстік Солтүстікті дамыту және қалыпқа

келтіру құралдарымен қамтамасыз ете алады, бірақ бұл саясаттың тиімділігі сайып келгенде Солтүстікке байланысты.

Осы уақытқа дейін бір-бірін алмастыратын барлық әкімшіліктер Кореяның бірігуіне немесе Солтүстік Кореяға қатысты арнайы саясат арқылы бірігуіне үміт артты. Алайда, олардың бірігуге деген барлық үміттері елес армандар болды [4].

Пак Кын Хе

2014 жылы «Солтүстік Кореяға қатысты саясат және бірлестік» аясында Пак Кын Хе Үкіметі Корей түбегінде сенімді нығайту процесін ұсынды. Оңтүстік Кореяны біріктірудің негізгі желісі біртіндеп, кезең-кезеңімен және бейбіт бағытта болуы қажет деп пайымдады. Ол біртұтастыққа жету үшін күш қолдануды жоққа шығарады. Оңтүстік Кореяны біріктіру саясатының басты мақсаттарының бірі – Солтүстік Корея жүйесіндегі өзгерістерді ынталандыру, экономикасын көтеру, сонымен қатар халықаралық аренадағы имиджін көтеру болып табылады. Егер мұндай өзгеріс тез және бейбіт болса, онда күш көрсету арқылы біріктіру ойынан бас тартуға болады. Сондықтан бейбіт бірігудің үш кезеңнен тұратын тәсілі ойластырылды:

- 1) келісім мен ынтымақтастық кезеңі;
- 2) Корея Достастығының кезеңі;
- 3) бір ұлттан және бір мемлекеттен тұратын біртұтас Кореяны біріктірудің қорытынды кезеңі.

2014 жылғы 6 қаңтарда президент Пак Кын Хе баспасөз конференциясында «бейбіт бірлестік дәуірі үшін іргетас құру» жоспарын жариялады. 2014 жылы Пак әкімшілігінің негізгі екі міндетінің бірі болып табылатын «бейбіт бірлестік дәуірі үшін іргетас құру» жоспары мемлекеттік нақты саясаттың көмегімен іске асырылатынын мәлімдеді. Алайда осындай жоспарлардың жүзеге асуына Солтүстік Кореяның ядролық қаруы кері әсерін тигізіп отыр.

Оңтүстік Корея үкіметі жақында екі Кореяның бірігуі мүмкіндігіне дайындалып жатқан әр түрлі пікірталастар өткізді. Біріктірудің мықты негізін құру үшін басқарудың тиісті режимін құру туралы сұрақтар туындайды. Бұл зерттеу «Оңтүстік-Солтүстік Кореяны прогрессивті бейбіт жолмен біріктіру» шартын құра алатын ынтымақтастықтың негізгі қағидаттарын ұсынуға тырысады. Ұлттық бірігу жүйесін құру үшін үкіметтің жетекші рөлі қажет [5].

Солтүстік Кореяның екі Кореяның бірігуіне көзқарасы

Пхеньяның бірігу саясаты Сеулдің саясатына қарағанда салыстырмалы түрде өзгеріссіз қалды: Солтүстік Корея режимі құрылғаннан бері Солтүстік Корея қоғамының тағдырын шешетін жоғарғы көшбасшы лауазымы Ким Ир Сеннен оның ұлы Ким Чен Ирге, ал қазір немересі Ким Чен Ынға берілді. Алайда, әрбір кейінгі Президентпен өзгерген Оңтүстіктің бірігу саясатына қарағанда, Солтүстіктің саясаты өзгеріссіз қалды.

Солтүстік Корея бірігуге өте белсенді және агрессивті саясатты ұстанды. Пхеньян түбектің солтүстік бөлігін «демократиялық база» деп, оны біріктіру жолындағы «революциялық база» деп санады. Солтүстік Корея Оңтүстік Кореяны шетелдік державалардың билігінен «босатылуы» керек мемлекет деп санады. Пхеньян сонымен бірге Оңтүстік Кореяның болуын жоққа шығарып, оны «күшпен қосу арқылы біріктіру теориясын» ұстанды.

«Бәрінен бұрын біріктіру» деген ұқыпсыз және агрессивті ұстанымға сүйене отырып, Солтүстік Корея 1950 жылы Корей соғысы кезінде Кореяны күшпен біріктіруге тырысты. Алайда, ол АҚШ бастаған БҰҰ күштерінің араласуына байланысты сәтсіздікке ұшырады, өйткені Кореяның бөлінуі соғыстан кейінгі дәуірдегі қырғи қабақ соғыстың жаһандық құрылымының ажырамас бөлігі болды, Пхеньян өзінің назарын АҚШ-мен қарама-қайшылыққа аударды.

Корей соғысынан кейінгі онжылдықта Солтүстік Корея шетелдік державалардың араласуынсыз Солтүстік пен Оңтүстік арасындағы демократиялық және еркін бірлескен жалпы сайлау арқылы бірігуді белсенді және агрессивті түрде талап етті; осы мақсатта ол Оңтүстіктен американдық әскерлерді шығаруды талап етті.

1970 жылдардағы халықаралық жағдайдың өзгеруіне байланысты Солтүстік Кореяның біржақты Жоспары Оңтүстік Кореямен саяси диалогқа негізделген екіжақты бағытқа бет бұрды. Пхеньян 1972 жылғы 4 шілдедегі Корея Республикасы мен КХДР Тарихи бірлескен декларациясын Солтүстік Кореяның ұлттық мәселелерді шешу үшін саяси диалог бойынша серіктес ретінде танылуы сылтауымен Конституцияны қайта қарау арқылы өзінің диктатурасын нығайту үшін пайдаланғысы келді. 1970 жылдардан бастап Солтүстік біріктіру мәселелеріндегі көшбасшылық үшін Оңтүстікпен дұшпандық бәсекелестікті бастады және стратегиялық артықшылықтары үшін Оңтүстікпен

бәсекелесті. Сонымен қатар Солтүстік Корея «Бір мемлекет екі жүйе» саясатын ұстанғысы келді. Солтүстік Кореяны біріктіру саясаты Ким Ир Сеннің бүкіл режимі, Ким Чен Ир режимі және қазіргі Ким Чен Ын режимі бойында осындай перспективаны қолдады.

2014 жылғы 1 қаңтарда Ким Чен Ын өзінің жаңа жылдық үндеуінде бірлестік мәселесін шешу үшін «сыртқы күштерді айыптау және халқымыздың көзқарастарын берік ұстану қажет» деп атап өтті. Солтүстік Корея Оңтүстік Кореяны Америка Құрама Штаттарымен байланысы тұрғысынан қарастырды. Оңтүстік Корея «АҚШ отары» деп сипатталды. Солтүстік Оңтүстік Кореяға бүкіл Корей түбегін коммунистік елге айналдыру үшін революциялық-демократиялық база құруды ұсынды, екі түрлі біріктіру схемасын ұсынды:

1. таза әскери күш арқылы біріктіру;

2. Оңтүстік Кореядағы үкіметке қарсы белсенділердің Оңтүстікті революциялау үшін көмегін тарту арқылы біріктіру.

2014 жылдың басында Оңтүстік және Солтүстік Корея корейаралық қатынастарды жақсарту жолында болды. Бастаушысы Солтүстік болды. 1 қаңтарда Ким Чен Ын өзінің жаңа жылдық үндеуінде корейаралық қатынастарға қатысты мәлімдеме жасады. Сонымен қатар, ол корейаралық қатынастарды жақсарту үшін атмосфера құру және Оңтүстік Корея үшін «бірдей нәсілді мемлекеттер арасында абайсызда ұрыс бастамау» және керісінше корейаралық қатынастарды жақсарту жолына түсу керектігін мәлімдеді. 6 қаңтарда президент Пак Кын Хе жаңа жылдық баспасөз конференциясын өткізді. Президент Пак «біріктіру дәуірінің негізін қалауды» 2014 жылға арналған екі мемлекеттік істің бірі ретінде белгіледі. Президент Пак «корейаралық қарама-қайшылықтан, соғыс қаупінен, ядролық қауіп-қатерден арылуға, бірлестік дәуірін бастауға» дайындалу керектігін, сонымен қатар, Солтүстік Кореяның ядролық проблемасын шешу, Солтүстік Корея азаматтары үшін гуманитарлық көмекті күшейту және азаматтық алмасуды кеңейту жөніндегі саясат алға жылжитынын айтты. Ол сонымен қатар, соғыс кезінде 38-ші параллельдің екі жағында қалып қойған отбасыларды жаңа жыл қарсаңында қайта біріктіруді ұсынды, осылайша жаңа корейаралық қатынастардың негізін қалады.

9 қаңтарда Солтүстік Корея Оңтүстік Кореяның ұсынысы корейаралық қатынастарға деген жақсы ниетке толы болса, оны құптайтынын мәлімдеді. Алайда, Солтүстік бұл ұсынысты қабылдамады және оның тиісті уақытта талқыланатынын айтты. Оны қабылдамаудың себебі ретінде Солтүстік Корея Оңтүстік Кореяның «өзгеріссіз ұстанымын», Солтүстік Кореяның ішкі істеріне араласуын, соғыс қимылдарының жалғасуын және Корея Республикасы мен АҚШ-тың бірлескен әскери жаттығуларын атады. Қысқаша айтқанда, Оңтүстік Кореяның «қарсыласу позициясы» өзгерген жоқ, кедергілер жойылмады, сондықтан қажетті атмосфера қалыптаспады делінді. Солтүстік Кореяның бас тартуының қисыны мынада: Ким Чен Ынның Жаңа жылдық Жолдауында айтылғандай, корейаралық қатынастарды жақсарту үшін Оңтүстік Кореяның «қарама-қайшылық саясатынан» бас тартып, корейаралық қатынастарды жақсарту үшін қолайлы атмосфера құруы қажет болды [6].

Қорытынды.

Зерттеу барысында анықталғандай біз корейаралық қатынастарды «ұзақ мерзімді қақтығыстар мен қысқа мерзімді ынтымақтастық тарихы» ретінде сипаттай аламыз. Солтүстік пен Оңтүстік арасындағы бөлінуден кейінгі қатынастар тарихын зерттеу арқылы біз ұлттық қауымдастыққа деген қажеттілігімізді, бірігу ортасының қазіргі жағдайын және екі мемлекеттің бейбіт түрде бірігуіне қалай ықпал ете алатынымызды жақсы түсінеміз. Біз Кореяның көршілес төрт мемлекетінің бірігу мәселесіне қатысты ұстанымын және саясатын зерттей отырып, түсінігімізді одан әрі жетілдіре аламыз. Осылайша, біз Кореяның бірігу мәселесін ғаламдық тұрғыдан қарастыра аламыз.

Оңтүстік Кореяның бейбіт бірлестік тұжырымдамасын ұстануының себептерінің бірі – Корея Республикасы Конституциясы бейбіт бірлестік туралы ережелерді қамтиды. Оңтүстік Корея халқы жоғары бағалайтын Оңтүстік Кореяның Конституциясы кіріспесінде: «біз Отанымызды бейбіт біріктіру миссиясын (демократиялық реформалар және) өз мойнымызға алдық және ұлттық бірлікті әділеттілікпен, гуманизммен және бауырластық махаббатпен нығайтуды шештік. Бұдан әрі, 4-бапта: «Корея Республикасы бостандық пен демократия қағидаттарына негізделген бейбіт бірлестік саясатын қалыптастыруға және жүргізуге тырысады». Сонымен қатар, 66-бап бір-бірін алмастыратын ҚР президенттері «Отанымыздың бейбіт бірігуіне шын жүректен ұмтылуға міндетті» екені атап көрсетілген.

Бөлінгеннен кейін жарты ғасырдан астам уақыт ішінде Солтүстік және Оңтүстік Корея үкіметтері бірлестікті ұлттық іс ретінде қарастырды, біріктірудің әртүрлі стратегиялары мен

формуларын ұсынды және мүмкіндік болған сайын бірігуге деген ерік-жігерін растады. Осындай күш-жігерге қарамастан, Кореяны біріктіру перспективалары онша қызық емес. Бұл біріктіру принциптері мен әдістерінің жоқтығынан емес, оны жүзеге асыру үшін тиісті ортаның болмауынан болады.

Солтүстік Кореяның ядролық қаруға ие болуы Кореяның, Шығыс Азияның және бүкіл әлемнің қауіпсіздігіне қауіп төндіреді. Әлемдік қауымдастық Солтүстік Кореяға ядролық қаруын тапсыруға мәжбүр ету үшін қысым жасап, экономикалық санкциялар енгізді, бірақ Солтүстік Корея оны сақтауды талап етеді. Пхеньян бұл қысымға біраз уақыт төтеп бере алса да, Солтүстік Корея өзінің ядролық қаруынан бас тартып, қазіргі режимді сақтау үшін реформаларға көшуі мүмкін. Біріктіру процесінің нақты жоспары өте маңызды. Бұл тұрғыда әр Президент кезіндегі біріктіру саясатын салыстыру және негізгі компоненттерді талдау арқылы біріктіруге дайындалу өте маңызды.

Егер Солтүстік Корея өзінің ядролық қаруынан бас тартуды шешсе, басқа елдер қаржылық қолдау мен дамуға қолдау көрсете алады. Бұл жағдайда Оңтүстік Корея басты инвестор ретінде шешуші рөл атқарады деп күтілуде. Корей түбегін қоршап тұрған державалар Кореяны біріктіруге қолайлы атмосфераны құруға бейбіт және бірлесіп ықпал етуі үшін Оңтүстік Корея мұндай құрылымның негізін алдын-ала дайындауы керек. Сондықтан қазіргі таңда б жақты келіссөздер жүргізілуде [7].

Сеулді біріктіру саясатының бір ерекшелігі – оның Солтүстік Корея алдымен өзгеруі керек деген шарты. Екінші жағынан, Пхеньян Корей түбегінің мәселелерін бірінші кезекте Сеулмен емес, Вашингтонмен талқылау тенденциясын ұстанады. Бұл екі Кореяның әлі де мәмілеге келіп, біріктіруді тездетуіне кері әсерін тигізіп отырғанын көрсетеді.

Шын мәнінде, Солтүстік және Оңтүстік Корея арасындағы алмасу мен ынтымақтастық көлемінің сандық өсуі корейаралық қатынастар сипатының өзгеруіне әкелмеді. Себебі Солтүстік Корея әлі де Оңтүстік Кореяны күшпен біріктіргісі келуінде, сонымен қатар, бірігудің баяу жүруінің басты себебі, Солтүстік Кореяның ядролық қарудан бас тартпауы болып отыр.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Воронов А. Объединение Кореи: ускользающие возможности [электронды ресурс]. <http://www.fondsk.ru/news/2014/11/09/obedinenie-korei-uskolzajuschie-vozmozhnosti-30329.html>
2. Jonathan S. 2012. "Network Governance Theory: A Gramscian Critique." *Environment and Planning A: Economy and Space* 44(11): 2687–2704.
3. Конституция Республики Корея. Южная Корея [электронды ресурс] <https://worldconstitutions.ru/?p=35>
4. Объединение Севера и Юга Кореи: возможные сценарии <http://vostalk.net/obedinenie-severa-i-yuga-korei-vozmozhnyie-scenarii/>
5. Толорая Г. Север-Юг: от кризиса к кризису [электронды ресурс]. <http://www.eurasia.upf.org/98-/speeches/982-2013-07-01-10-35-18.html>
6. Торкунов А.В. Корейский вопрос [электронный ресурс]. https://torkunov.mgimo.ru/s_kvopr.php
7. Хамутаева С.В. Проблема объединения Кореи в южнокорейской историографии // Вестник Бурятского государственного университета. - С. 248-251. - No 8.

References:

1. Voronov A. *Obedinenie Korei: uskol'zayushchie vozmozhnosti [elektrondy resurs]*. <http://www.fondsk.ru/news/2014/11/09/obedinenie-korei-uskolzajuschie-vozmozhnosti-30329.html>
2. Jonathan S. 2012. "Network Governance Theory: A Gramscian Critique." *Environment and Planning A: Economy and Space* 44(11): 2687–2704.
3. *Konstituciya Respubliki Koreya. YUzhnaya Koreya [elektrondy resurs]* <https://worldconstitutions.ru/?p=35>
4. *Ob"edinenie Severa i YUGa Korei: vozmozhnyie scenarii* <http://vostalk.net/obedinenie-severa-i-yuga-korei-vozmozhnyie-scenarii/>
5. *Toloraya G. Sever-YUG: ot krizisa k krizisu [elektrondy resurs]*. <http://www.eurasia.upf.org/98-/speeches/982-2013-07-01-10-35-18.html>
6. *Torkunov A.V. Koreiskii vopros [elektronnyy resurs]*. https://torkunov.mgimo.ru/s_kvopr.php
7. *Hamutaeva S.V. Problema ob"edineniya Korei v yuzhnokoreiskoi istoriografii // Vestnik Buryatskogo gosudarstvennogo universiteta. - S. 248-251. - No 8.*